

KNIŽNÍČNÉ NOVINY

Ročník VII.

Občasník Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici

1/2006

Znalostná spoločnosť a celoživotné vzdelávanie

Keď sa EÚ odvážne rozhodla stať sa najdynamickejšou znalostnou ekonomikou sveta do r. 2010, urobila krok do tmy.

Pred niekoľko sto rokmi každý kto vedel čítať a písať bol pokladaný za vzdelanca, pred 50 rokmi maturita bola cestou k lepšiemu zamestnaniu a spoločenskému postaveniu. Dnes sa maturita stáva nutnosťou a na uplatnenie sa na trhu práce a vysokoškolské vzdelanie je požadované stále vo väčšom počte firiem a spoločností. Ekonomická prosperita štátu a osobná úspešnosť si dnes vyžaduje celoživotné vzdelávanie. Často počujeme o znalostnej ekonomike a o znalostnej spoločnosti. V Európskej únii sa znalostná spoločnosť a ekonomika chápe tak, že vytvára, používa a prispôbuje si vedomosti a znalosti s cieľom zabezpečiť konkurencieschopnosť v každej krajine. Ľudia potrebujú prístup k vzdelaniu a rôznym formám tréningu. Dnes už neplatí, že dokončíme si základnú, strednú alebo vysokú školu a tým sme ukončili svoje vzdelanie. Dnes je to jednoznačne o celoživotnom vzdelávaní. Znalostná spoločnosť je jedným z pilierov budúcnosti slovenskej ekonomiky. Znalostná spoločnosť, akou sa Slovensko chce stať, predpokladá vznik moderného systému vzdelávania. Žiak vybavený novými základnými zručnosťami a kompetenciami, akými sú komunikačné spôsobilosti, spôsobilosti tvorivo a kriticky riešiť problémy, pracovať s modernými informačnými technológiami a aktívne podieľať sa na formovaní občianskej spoločnosti, je lepšie pripravený pre stále sa vyvíjajúci a sofistikovanejší trh práce, aj pre svoje ďalšie vzdelávanie. Téma vedomostnej spoločnosti môže byť ponímaná ako oblasť zastrešujúca mnohé čiastkové aj prierezové otázky priestorového rozvoja. Znalostná ekonomika, a v širšom zmysle slova aj znalostná spoločnosť, nachádza svoje uplatnenie vo všetkých dimenziách priestorového rozvoja a je aktuálna na lokálnej, regionálnej, celoštátnej či celoeurópskej úrovni. Znalostná spoločnosť je programový trend, ktorého cieľom je čo najlepšie využiť poznatky v oblasti informačných technológií na všetkých úrovniach základných spoločenských vzťahov.

Aj pracovníci knižníc by preto mali vedieť čo najlepšie pomáhať svojim používateľom pri objavovaní a vyhľadávaní informácií, ktoré potrebujú. Rozvoj internetu umožňuje knižniciam sprístupňovať čoraz väčší objem digitálnych informácií. Knižničný personál by mal vedieť čo najlepšie asistovať používateľom pri odkrývaní a vyhľadávaní informácií v tomto digitálnom prostredí. Znalostná spoločnosť - Knowledge Based Society - prikladá celoživotnému vzdelávaniu a vyhľadávaní informácií čoraz väčší význam. Knižnice pôsobia v sieťovom informačnom prostredí a rozvoj internetu im umožňuje prístup k stále narastajúcemu objemu digitálnych informácií aj z tej najmenšej knižničnej pobočky. Mnohé knižnice vytvárajú tento digitálny obsah – či sú to ich WWW stránky alebo nový multimediálny obsah, ktorý je často podporovaný špecifickými digitalizačnými programami. Knižnice by mali poznať aktuálny stav rozvoja, aby sa vyhli nevhodnej alebo zastaranej technológii a štandardom; mali by zvládnuť túto problematiku na účely určovania priorít a plánovania. Aj preto, že znalostná spoločnosť, celoživotné vzdelávanie a silnejúci dôraz na elektronickú interakciu prináša nárast požiadaviek na jednoduchý prístup k informáciám pre nás všetkých.

PhDr. Oľga Lauková

Otvorenie čítacieho a internetového pracoviska pre slabozrakých a nevidiacich

Hodnota očí: „Nezáleží na tom, aké sú oči, malé, veľké, okrúhle, šikmé, hnedé, modré alebo čierne, ale sú darom, ktorý nám umožňuje vnímať svet okolo nás...“

Rafajová, z prezentácie žiačky ZŠ

Svet okolo nás môžeme vnímať rôznymi spôsobmi, či už spomínaným zrakom, ale taktiež citom, vôňou, sluchom alebo chuťou. Nie každý na svete je obdarený všetkými zmyslovými orgánmi. Nie každý môže vnímať zrakom. Pre nás vidiacich je nepredstaviteľné, že by sme tento svet nemohli vnímať zrakom, že by sme nevideli vychádzať a zapadať slnko, nevideli sme svojich rodičov a deti. Predsa medzi nami žijú aj ľudia ktorí tento svet nemôžu vnímať zrakom. Nevidiaci majú mať v našej spoločnosti rovnaké miesto ako vidiaci a nesmú pociťovať, že sú odsúvaní na okraj spoločnosti. Preto sme zasadili malé semienko...

V Štátnej vedeckej knižnici v spolupráci s Rotary klubom a s finančným príspevom firiem Motor-Car Banská Bystrica, RC Banská Bystrica, Orange Slovensko, Slovenská sporiteľňa, Hotel Lux, Gamo Drewos a Network Forum sme koncom roka 2005 slávnostne otvorili špecializované Čítacie a internetové pracovisko pre slabozrakých a nevidiacich.

Odbornou náplňou pracoviska je poskytovanie knižničných a informačných služieb pre slabozrakých a nevidiacich, ktorí by si radi u nás prečítali odbornú literatúru, knihy, časopisy, získavali informácie z elektronických zdrojov a vedeli sa orientovať v našom on-line katalógu.

V našom knižničnom fonde máme pre nevidiacich periodickú tlač: Nový Život, Priezor, Viera v breilovom aj klasickom písme. Text si môžu zoskenovať a prečítať prostredníctvom programu, ktorý im ho pretransformuje do hovoreného slova.

Pripravujeme spoluprácu so Slovenskou knižnicou pre nevidiacich v Levoči prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby, od ktorej sme dostali darom zariadenie na čítanie digitálnych kníh. Čítacie a internetové pracovisko nájdete v priestoroch knižnice na 1. poschodí. Otvorené je v pracovných dňoch: pondelok: 8:00-16:00, utorok až piatok: 10:00-18:00 hodiny. Srdečne ste vítaní.

Mgr. Branislav Bubniak

Svätec a jeho funkcie v spoločnosti (Vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou)

V dňoch 29. – 30. marca 2006 usporiada Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici v spolupráci s Katedrou histórie Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katedrou histórie Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku a Spišským dejepisným spolkom multidisciplinárnu vedeckú konferenciu pod názvom *Svätec a jeho funkcie v spoločnosti*.

Konferencia nadviaže na úspešné vedecké podujatia k cirkevným dejinám, ktoré sa konali v roku 1999 *Rehole a kláštory v stredoveku* a v roku 2003 *Pohanstvo a kresťanstvo*.

Na konferencii vystúpia zástupcovia rôznych spoločenskovedných disciplín (histórie, religionistiky, teológie, sociológie, umenovedy, etnológie, literárnej vedy a pod.), čo pomôže poodhaliť mnoho nových tém a prehĺbiť poznanie tejto problematiky.

Rokovania konferencie budú prebiehať v priestoroch knižnice v dvoch samostatných sekciách. Šesťdesiat prednášajúcich z vedeckých pracovísk na Slovensku i v zahraničí poskytne vo svojich príspevkoch nové pohľady na problematiku významu fenoménu *svätca* v spoločnosti, vývinu ideálov svätosti a kultu svätcov. Ústrednou témou konferencie je otázka, aké úlohy svätec v spoločnosti saturuje. Táto problematika je zaujímavá nielen v súvislosti historického vývoja kresťanskej kultúry, ale aj v kontexte vývoja iných náboženstiev a ľudskej spoločnosti vôbec. Hoci v zahraničí je táto téma štandardnou súčasťou cirkevno-historického a religionistického výskumu, na Slovensku zatiaľ nebola komplexnejšie spracovaná.

Príspevky, ktoré odznejú na konferencii, budú publikované v zborníku, ktorý vyjde ešte v tomto roku.

PhDr. Blanka Snopková

Dni ukrajinskej kultúry v Banskej Bystrici

Ukrajinská kultúra hosťovala počas druhého marcového týždňa v priestoroch našej knižnice. Za prítomnosti námestníčky ministra kultúry Ukrajiny Oľgy Šokalo – Benč a veľvyslankyne Ukrajiny na Slovensku Inny Ohnivec boli otvorené 7. marca Dni ukrajinskej kultúry v Banskej Bystrici. Banskobystrickej verejnosti sa predstavil Národný komorný orchester sólistov Ukrajiny Kyjevská kamera-ta. Úviedol skladby svetových skladateľov, ale aj ukážky z tvorby ukrajinských skladateľov ako Iryna Kyrulina, Myroslav Skoryk či Jevhen Stankovyč. Orchester sa prezentuje už niekoľko rokov a vďaka svojej vysokej profesionálnej úrovni si získal autoritu v profesionálnych hudobných kruhoch ako na Ukrajine tak aj v Nemecku, Rakúsku, Francúzsku, USA, Číne, Poľsku, Grécku, Gruzínsku a i. Aktívna koncertná činnosť, účasť na medzinárodných a národných súťažiach potvrdzuje vysoké hodnotenie súboru, čoho dôkazom bol aj spomínaný koncert. Milovníkom výtvarného umenia predstavila svoju tvorbu mladá ukrajinská výtvarníčka a fotografka Mariana Abramova, absolventka Francúzskej akadémie krásy a vzdelania v Moskve. 8. marca bola v Univerzálny študovni sprístupnená našim používateľom za prítomnosti kultúrneho ataše Veľvyslanectva Ukrajiny Dmitrija Konyševa výstava kníh z Národnej parlamentnej knižnice Ukrajiny a bola podpísaná dohoda o spolupráci

medzi ŠVK v Banskej Bystrici a Národnou parlamentnou knižnicou Ukrajiny. Na výstave kníh boli predstavené zaujímavé vydania ukrajinských vydavateľstiev. Námestníčka generálnej riaditeľky Národnej parlamentnej knižnice Galina Kiričenko predstavila aj knižný dar venovaný našej knižnici. Počas Dní ukrajinskej kultúry sa v spolupráci s Filologickou fakultou UMB premietali ukrajinské dokumentárne filmy *Slovo a Nebezpečne slobodný človek*. Celovečerný film *Všetkým ahoj!* si pozreli návštevníci knižnice v priestoroch Vzdelávacieho centra. Ukrajinskí hostia boli prijatí primátorom Banskej Bystrice Ing. Jánom Králikom CSc. a v diskusii sa zaují-

Prehliadka historického jadra im priblížila históriu Banskej Bystrice.

Banskobystrické Dni ukrajinskej kultúry na pôde ŠVK v Banskej Bystrici boli súčasťou dohody o spolupráci medzi Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky a Ministerstvom kultúry Ukrajiny. Okrem Banskej Bystrice sa s ukrajinskou kultúrou stretla verejnosť aj v Bratislave, v Prešove a v Košiciach. Neboli to posledné kontakty s ukrajinskou kultúrou, ktoré obohatili kultúrny život v Banskej Bystrici.

PhDr. Oľga Doktorová

Medziknižničná výpožičná služba pre individuálnych používateľov

MVS a medzinárodná MVS je služba, prostredníctvom ktorej individuálni používatelia našej knižnice môžu žiadať dokumenty, ktoré knižnica nevlastní a nenachádzajú sa ani v žiadnej inej verejne prístupnej knižnici v Banskej Bystrici.

Pri výpožičkách dokumentov spolupracujeme s našimi partnermi - knižnicami na Slovensku. Slovenská národná knižnica v Martine a Univerzitná knižnica v Bratislave nám sprostredkujú medzinárodné výpožičky z Českej republiky a z krajín Európy. Prostredníctvom MVS je možné vypožičkať si originál knihy alebo získať kópiu článku z časopisu, časti knihy alebo článku zo zborníka. Dodanie iných druhov dokumentov nemôžeme zaručiť, ale môžeme sa o to pokúsiť. Manipulačný poplatok pri získaní dokumentov z inej slovenskej knižnice, teda výpožička knihy je 30,- Sk, článok je účtovaný podľa cenníka žiadanej knižnice + poštovné. Poplatok pri získaní dokumentov z českých kniž-

Poplatok pri získaní dokumentov zo zahraničnej knižnice je pri výpožičke knihy 300,- Sk, pri článku za každých aj začatých 5 strán 60,- Sk + poštovné.

Pred tým, než používateľ požiada o výpožičku knihy prostredníctvom MVS a MMVS je potrebné aby si preveril jej dostupnosť v on-line katalógu ŠVK a v klasických listkových katalógoch kníh a periodík.

Ak zistí, že žiadaný dokument – kniha alebo časopis sa nenachádza v našej knižnici, môže sa požiadať o MVS a MMVS. Žiadanky o služby MVS a MMVS podávajú individuálni čitatelia priamo v Oddelení prezenčných služieb – úsek MVS a MMVS.

Na žiadanku vypíše okrem kontaktných údajov čo najúplnejšie bibliografické údaje o dokumente, ktorý žiada, aby

bolo možné ho identifikovať a zabezpečiť. **Potrebné údaje o žiadanom dokumente : priezvisko a meno autora, presný názov, miesto vydania, vydavateľstvo, rok vydania, číslo žiadaného zväzku (pri viacväzkových**

Priemerná doba dodania sa pohybuje medzi 2 týždňami až mesiacom. V niektorých prípadoch však môže dodanie dokumentov trvať až 3 mesiace – ide väčšinou o knihy a články objednávané zo zahraničia.

Medziknižničná výpožičná služba zároveň vybavuje aj požiadavky na MVS výpožičky z nášho fondu, ktoré prichádzajú z knižníc na Slovensku.

Na záver môžeme konštatovať, že požiadavky na službu MVS z roka na rok stúpajú a služba patrí medzi vyhľadávané zo strany našich používateľov.

Zdenka Gondová

Osobnosť knižnično-informačného pracovníka v znalostnej spoločnosti

6. ročník odborného seminára

31. marca 2006 v Spoločenskej sále ŠVK v Banskej Bystrici

Minuloročný seminár, ktorý sa uskutočnil pod názvom Marketing a public relations elektronických informačných služieb prilákal do Banskej Bystrice počas Týždňa slovenských knižníc veľký počet pracovníkov knižnično-informačných služieb a mal široký ohlas medzi knihovníckou verejnosťou. Z viacerých príspevkov prednášateľov veľmi jednoznačne vyplynulo, že ústredným bodom celého procesu zavádzania nových marketingových metód a postupov je samotný človek - knihovník.

Preto sme sa rozhodli venovať mu osobitnú pozornosť v tomto ročníku. Budeme sa zaoberať otázkami osobnosti knižnično-informačného pracovníka, psychologickými aspektmi práce v knižničnom prostredí a problematikou jeho profesijného rastu. Na zreteli máme i problematiku zvyšovania imidžu knihovníckej profesie, ako aj špecifiká manažmentu knižnično-informačnej inštitúcie.

Očakávame, že seminár sa stretne s podobným ohlasom ako minuloročný a účastníci získajú nové podnety i nový pohľad na svoju doterajšiu prácu.

Mgr. Mária Meleková

Program seminára :

Psychologické aspekty v práci knižnično-informačného pracovníka

PhDr. Marián Kika (EF UMB Banská Bystrica)

Osobnostný manažment ako súčasť profesijného rastu knižnično-informačného pracovníka

Ing. Mária Seková, PhD. (EF UMB Banská Bystrica)

Znalostný manažment a jeho miesto v súčasnej etape rozvoja spoločnosti postavenej na vedomostiach

Ing. Dagmar Kokavcová, PhD. (EF UMB Banská Bystrica)

Schopnosť komunikácie

Jan Přeučil, mimoriadny profesor (AU Banská Bystrica)

Spoločenské postavenie a imidž knižnično-informačného pracovníka

Dr. Štefánia Petercová (ŠVK Košice)

Knižnično-informačný pracovník v zrkadle učiacej (sa) organizácie

Mgr. Daniela Džuganová (UK UPJŠ Košice)

Špecifiká manažmentu knižnično-informačnej inštitúcie

PhDr. Oľga Lauková (ŠVK Banská Bystrica)

Zmeny v knižničnom poriadku

S platnosťou od 1. marca stanovuje sa maximálny počet kníh, ktoré môže mať používateľ požičené, na sedem. Publikácie, ktoré si rezervovali dvaja alebo viacerí používatelia, budú sa požičovať len na skrátenú výpožičnú lehotu 14 dní. S účinnosťou od 1. 3. sa tiež upravujú poplatky za zápisné.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici ako príspevková organizácia získava časť prostriedkov na nákup kníh a na skvalitňovanie svojich služieb z vlastných príjmov. Sú to aj poplatky za zápisné, za nedodržanie výpožičnej lehoty, upomínanie a podobne. Knižnica je hodnotená z mnohých hľadísk a na základe niektorých sledovaných ukazovateľov. Jedným z týchto ukazovateľov je aj počet registrovaných čitateľov v priebehu kalendárneho roka. Napriek maximálnemu úsiliu pracovníkov knižnice o zmenu, v posledných rokoch sa počet registrovaných používateľov znižuje. Paradoxom je, že počet realizovaných absenčných výpožičiek stúpa. Vysvetlenie je však naporúdzí. Mnohí používatelia porušujú knižničný poriadok v tom zmysle, že dokumenty požičávajú nielen pre seba ale aj pre iné osoby, ktoré nie sú v knižnici zaregistrované. Knižnica má záujem slúžiť čo najväčšiemu okruhu používateľov. Očakáva však, že títo budú rešpektovať jej knižničný poriadok a využívať jej služby len pre svoje vlastné potreby.

S požičávaním kníh pre iných súvisí potom množstvo problémov, ktoré sa prejavujú ďalším porušovaním knižničného poriadku, ako je nedodržanie výpožičnej lehoty, nutnosť riaditeľsky a advokátsky upomínať niektorých používateľov, riešiť straty kníh a podobne.

Tu sa žiada podotknúť, aj keď sankčné poplatky za riaditeľské a predžalobné upomínanie, oneskorené vrátenie a za stratu kníh vzrástli, stále je ešte mnoho používateľov, ktorých prebudí len predvolanie na súd.

V snahe minimalizovať tieto negatívne javy a objektivizovať počet svojich skutočných používateľov, rozhodlo vedenie ŠVK o niektorých zmenách v knižničnom poriadku.

Tieto opatrenia vyplývajú aj z obmedzených prostriedkov na nákup multiplikátov kníh, ktoré má knižnica k dispozícii a zo snahy knižnice poskytnúť svoje fondy čo najväčšiemu okruhu používateľov.

Verím, že verejnosť prijme tieto opatrenia s pochopením. Cieľom knižnice je, aby publikácie, ktoré získava do svojho fondu s vynaložením značných finančných prostriedkov, poslúžili čo najväčšiemu počtu záujemcov.

Mgr. Peter Majling

Medzinárodné pracovné dohody - IWA

Spracovanie, schválenie a vydanie nových medzinárodných noriem ISO trvá obyčajne tri roky, niekedy aj dlhšie. Stáva sa preto, že kým norma nadobudne konečnú podobu a prejde hlasovacou procedúrou je viac-menej zastaralá a vzápätí sa navrhne na revíziu, alebo do zmenového konania. V snahe urobiť nápravu a urýchliť prenos informácií od odborníkov do normovanej podoby ISO - Medzinárodná organizácia pre normalizáciu vypracovala a zaviedla možnosť prípravy dokumentov pomocou nového pracovného mechanizmu, ktorý funguje nezávisle od zvyčajného postupu prípravy noriem v komisiách.

Takéto dokumenty ISO publikuje ako dokumenty IWA (International Workshop Agreements = Medzinárodné pracovné dohody). Návrh odsúhlasí Technický riadiaci výbor ISO (Technical Management Board) a poverí členský orgán ISO zorganizovať v spolupráci s navrhovateľom pracovné stretnutie. Na ňom sa rozpracuje príslušný pracovný dokument, ktorý sa účastníkom stretnutia predloží na hlasovanie, a ak sa prijme, môže sa okamžite vydať ako dokument IWA. Nesmie byť v rozpore s existujúcou normou ISO alebo IEC. Vydaný dokument IWA sa po troch rokoch preskúma (za čo zodpovedá členský orgán poverený TMB) a prijme sa rozhodnutie, či bude platiť ďalšie tri roky, postúpi sa na revíziu alebo sa zruší. Po ďalších troch rokoch sa znovu preskúma a buď ho príslušný technický orgán ISO reviduje alebo zruší.

Slovenský ústav technickej normalizácie vydal v roku 2005 na CD nosičoch dokumenty IWA 1 a IWA 2. Boli prijaté na pracovnom stretnutí v Kanade v januári 2001 a v mexickom Acapulcu v roku 2002.

IWA 1: 2001 Systémy manažérstva kvality. Návod na zlepšovanie procesov v organizáciách zdravotníckych služieb :

Medzinárodná pracovná dohoda preberá značnú časť znenia normy ISO 9004: 2000 Systémy manažérstva kvality. Návod na zlepšovanie výkonnosti. Poskytuje návod na aplikáciu systému manažérstva kvality vrátane procesov trvalého zlepšovania v organizáciách zdravotníckych služieb, ktoré prispievajú k spokojnosti zákazníkov a k spokojnosti ďalších zainteresovaných strán. Táto publikácia má pomôcť pri vývoji, alebo zlepšovaní základného systému manažérstva kvality v týchto organizáciách tak, aby sa zabezpečil ich trvalý rast.

IWA 2: 2003 Systémy manažérstva kvality. Návod na aplikáciu normy ISO 9001: 2000 vo vzdelávaní :

Cieľom dokumentu je ponúknuť návod, ktorý by pomohol organizáciám poskytujúcim vzdelávacie produkty zaviesť efektívny systém manažérstva kvality spĺňajúci požiadavky normy ISO 9001: 2000 a pomohol tak spojiť koncepcie manažérstva kvality so vzdelávacou praxou. Trvalé posudzovanie učebných osnov a vzdelávacích procesov, ktoré sprevádza výučbu, môže zabezpečiť efektívnosť učebného procesu.

Obidva dokumenty IWA 1 a IWA 2 sú k dispozícii v Študovni špeciálnych technických a legislatívnych dokumentov na 1. poschodí.

Spracované z materiálov SÚTN.

Jarmila Kasarová

InfoUSA ako priestor pre vzdelávanie

Koncom septembra 2005 sa Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici stala hostiteľskou inštitúciou tretieho InfoUSA, amerického informačného a kultúrneho centra, na Slovensku. Načasovanie otvorenia tohto centra bolo v súlade so zameraním vedeckej knižnice prispôbené začiatku akademického roku na Univerzite Mateja Bela (UMB). Práve študenti, najmä vysokoškooláci a vôbec akademická obec v Banskej Bystrici, sú totiž cieľovou skupinou InfoUSA.

Prvá akcia zorganizovaná v priestoroch InfoUSA v Štátnej vedeckej knižnici bola preto obsahovo zameraná na vysokoškoolákov, ktorí chcú študovať v Spojených štátoch amerických a zaujímajú sa nielen o univerzity a študijné odbory, ale aj o možnosti financovania štúdia prostredníctvom štipendia. Na tejto akcii, ktorá sa konala v rámci Týždňa vzdelávania, sa zúčastnili zástupcovia Fulbrightovej komisie na Slovensku – inštitúcie, ktorá sa zaoberá akademickým poradenstvom a prostredníctvom Fulbrightovho programu a štipendia umožňuje študentom vybraným na základe ich vedomostí a schopností študovať na univerzite v USA. Nora Hložeková, výkonná riaditeľka a Mária Paniaková, poradca v otázkach programu, sa stretli s vysokoškoolákmi z Univerzity Mateja Bela a Akadémie Umení, aby študentom priamo na mieste odpovedali na otázky týkajúce sa možnosti financovania štúdia, ich šance získať Fulbrightovo štipendium, alebo o kombináciách, ktoré sa dajú študovať v USA. Práve študenti zo strednej a východnej Európy sú momentálne skupinou, ktorú chcú americké univerzity osloviť. S našim vstupom do Európskej únie totiž existujú viaceré možnosti študovať na európskych univerzitách, na čo chcú americké vysoké školy zareagovať zatriaktivnením ich programov a aktívnym oslovovaním a predstavovaním sa našim študentom. Fulbrightova komisia

a InfoUSA by mali preto slovenských študentov podporiť v ich ambíciách študovať v USA a uľahčiť im orientáciu v rôznych informačných zdrojoch.

Keďže InfoUSA s Fulbrightovou komisiou úzko spolupracuje, študenti môžu väčšinu informácií získať aj priamo v centre. Tiež môžu využiť dostupné materiály ako sú brožúry o vysokých školách v USA, o spôsobe prijímacieho konania, o študentskom živote, ale aj prípravné materiály na TOEFL testy a ďalšie testy požadované americkými univerzitami. Najaktuálnejšie informácie sú dostupné na internetových stránkach, ktoré študent nájde medzi „Favorites“, obľúbenými linkami na web stránky jednotlivých vysokých škôl alebo inštitúcií zaoberajúcich sa akademickým poradenstvom.

Ako jedna zo študovní Štátnej vedeckej knižnice je InfoUSA miestom, kde čitateľ nájde knihy z oblastí, ktoré knižnica vytipovala ako vhodné pre študentov fakúlt UMB, konkrétne filologickej, právnickej, politických a humanitných vied. Všetky knihy vo fonde InfoUSA sú darom amerického veľvyslanectva; sú v origináli, vydané v USA a sú to nové vydania. Konzultant centra stále mapuje záujem medzi študentmi a návštevníkmi InfoUSA a na základe ich požiadaviek sa bude fond každoročne dopĺňať novými titulmi.

Publikácie v InfoUSA však nevyhľadávajú len vysokoškooláci; ako doplnok učiva na hodinách alebo záujmových krúžkoch anglického jazyka ich môžu využívať aj stredoškolskí učitelia, ktorí nemajú na svojich školách knižnice, alebo majú nedostatok kníh v anglickom jazyku. Niektorí zase pou-

žívajú prípravné materiály na TOEFL testy ako inšpiráciu na písomky pre ich študentov. InfoUSA je priestorom, kde sú informácie sprístupnené aj na CD ROM-och, alebo vybraných web stránkach. K dispozícii sú tiež televízor a DVD alebo video prehrávač a široký výber DVD a video kaziet s hranými a dokumentárnymi filmami. Týmto spôsobom využíva centrum skupina gymnazistov a ich učiteľ angličtiny, ktorí sem pravidelne chodia kvôli „filmovému utorkom“. Nezabúdajme, že film je jedným z atribútov americkej kultúry a že americký film nie je len Hollywood, ale aj filmy, ktoré výrazným spôsobom obohatili a ovplyvnili svetovú filmografiu. Práve možnosť pozrieť si necenzurované a nezostrihané verzie kultových filmov ako Easy Rider, Rebel without a Cause, alebo A Streetcar Named Desire využívajú študenti anglického jazyka. Ich učiteľ im najskôr film predstaví a potom ho spolu pozerajú – týmto spôsobom nielen pasívne, ale aj aktívne sledujú práve tie charakteristické momenty, o ktorých im už predtým povedal ich učiteľ. Vysokoškooláci naopak uprednostňujú dokumentárne filmy, najmä z oblasti americkej politiky. Počas svojho, zatiaľ krátkeho, pôsobenia InfoUSA v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici oslovilo svoju cieľovú skupinu a ponúklo študentom aj akademickej obci ďalšie možnosti spolupráce. Pre budúce úspešné fungovanie centra bude dôležitým aj aktívny prístup študentov a ich pedagógov. Pre akademické potreby budú totiž knihy stále neodlučiteľnou súčasťou vzdelávacieho procesu a akademickej kariéry aj napriek tomu, že s 21. storočím sme vstúpili do digitalizovaného veku. Internet a on-line databázy sú jedným

zo spôsobov, ako sa dostať k informáciám; vo vedeckom a akademickom svete ale nie sú jediným spôsobom a dôraz sa stále kladie na to, aby študent vedel, ako vyhľadávať informácie v indexoch a obsahoch kníh a odborných časopisov.

Mgr. Katarína Marettová

Divadelná predopona z Tajova

Maľované divadelné opony boli na Slovensku používané hlavne v období prvej republiky, kedy bol na Slovensku rozmach mestského i vidieckeho divadelného života. Väčšina z opôn už neslúži svojmu pôvodnému účelu a mnohé z nich sa dodnes nezachovali. Tie „šťastnejšie“ dekorujú sály kultúrno-spoločenských a školských inštitúcií.

Je potešiteľné, že sa aj v Banskej Bystrici, v meste s aktívnym divadelným životom, dokonca v našej knižnici, nachádza jedna z hodnotných maľovaných divadelných opôn. Veľkorozmerná predopona ochotníckych divadelníkov z Tajova s názvom „Nad Tatrou sa blýska“ zdobí od 30. januára 2003 univerzálnu študovňu Štátnej vedeckej knižnice. So svojimi rozmermi 330 cm x 630 cm, pestrou farebnosťou a historickou tematikou púta pozornosť návštevníkov modernej študovne. Pri komíne, ktorý sa zachoval v pôvodnom stave, dotvára atmosféru tepla, evokuje slávnú históriu. Spríjemňuje bádateľom čas štúdia a oddychu. Pred oponou sa realizovalo aj niekoľko stretnutí a besied s protagonistami slovenskej literatúry, či tanečné predstavenia pre verejnosť.

Oponu získalo Literárne a hudobné múzeum v Banskej Bystrici v roku 1990 zásluhou Jozefa Šebu z Tajova, miestneho učiteľa, riaditeľa školy a obecného kronikára.

Pre úspešného herca a režiséra divadelného súboru je iste potešením, že sa tajovská predopona nachádza v takomto dôstojnom a príjemnom prostredí. (Pána Jozefa Šebu poznáme aj ako zakladateľa expozície v Pamätnom dome J.G.Tajovského a dlhé roky jeho vysoko odborného a obľúbeného lektora.) Oponu niekoľko rokov múzejníci zviditeľňovali v literárnom salóne expozície Múzeum-domov múz. Po pričlenení múzea ku Štátnej vedeckej knižnici našla dôstojné miesto v spomínanej vstupnej časti univerzálnej študovne. Opona pochádza z Dílny moderných jevíšť Pepa Máca a spol. z Újezdu u Brna na Morave. Bola vyrobená na objednávku Potravného družstva v roku 1926 a ochotnícki divadelníci v Tajove ju používali v kultúrnom dome do roku 1974. Pri rekonštrukcii kultúrneho domu menili interiér a opona sa stala nepotrebnou. Na 15 rokov putovala do skladov divadelného súboru. Časté používanie a niekoľkoročné skladovanie sa podpísali na jej stave. Viditeľné sú ošúchané bočné strany a okolie dierky – „kukátka“. (Slúžila na sledovanie, či sa môže predstavenie začať, ak zaujali diváci svoje miesta.)

V ľavom hornom rohu je opona zošívaná do pravého uhla – cez hlavu dvoch krajných postáv. Stopy zošitia sú viditeľné aj v pravej dolnej časti.

Názov opony „Nad Tatrou sa blýska“ vystihuje meruôsmie roky. Na scéne dominuje dramatické prírodné prostredie. V popredí je skupina krojovaných ľudí so slovenskou zástavou, ktorú bozkáva mladá žena. Pred postavami si kľáčiaci muž trhá putá, vyjadrujúc tak odvahu a silu Slovákov – vieru vo vymákanie sa z národného a sociálneho útľaku. Pri pohľade na oponu návštevníci divadla naberali odvahu a národné cítenie. Dnes nám prináša minulosť a umelecký zážitok.

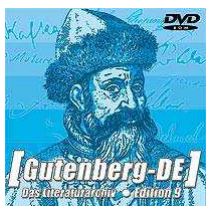
Mgr. Zlata Troligová

Nemecká literatúra na internete

www.perlentaucher.de

Nemecký internetový magazín „Perlentaucher“ sa svojou anglickou verziou „Sign and Sight“ zaraďuje medzi jeden z najinovatívnejších experimentov virtuálneho kultúrneho žurnalizmu v Európe.

<http://gutenberg.spiegel.de/info/info.htm>

portál Guttenberg sprístupňuje klasickú literatúru, v súčasnosti obsahuje viac ako 90.000 údajov, cca 500.000 textových strán, 14.000 básní, 1.600 rozprávok, 1.200 bájok, 3.500 povestí, 1.800 plno-textových románov, poviedok, noviel.

www.ausgezeichnetes.de

Portál ocenených literárnych diel,

poskytuje informácie o dielach, ktoré boli ocenené literárnymi cenami, prináša krátke biografie vynikajúcich autorov. V súčasnosti obsahuje 2472 titulov kníh od 1154 autorov a 220 literárnych cien.

www.literaturkritik.de

Vychádza mesačne od r. 1999 a v súčasnosti obsahuje recenzie o 8000 tituloch nových knižných vydanií

Informačné a konzultačné služby vám poskytneme v Nemeckej študovni.

PhDr. Branislava Gajdošová

OSOBNOSTI

IGOR KOVAČOVIČ

„Spomienok je veľa, asi by sa patrilo začať písať a zapisovať všetko, čo som prežil a zrejme by bolo o čom. Najviac však utkvievajú tie, v ktorých som sa stretával s ľuďmi, keď som behal alebo chodil s obežníkmi na stretnutia živeniarok, folkloristov, muzikantov – keď som sa učil počúvať melodiku reči, príbehy rodinných vzťahov, no najmä tie, kde sme sa ako deti učili poznávať svet okolo seba.“

...a práve preto, aby sme zažili príjemné chvíle s krásnymi spomienkami, pozvali sme autora týchto slov, pána Igora Kovačoviča, do ŠVK na stretnutie dňa 3. apríla 2006 v rámci cyklu Osobnosti. Tento vzácny človek sa narodil v roku 1938 v Kokave nad Rimavicou v učiteľskej rodine. Ako dieťa pôsobil v detskom folklórnom súbore Kokavan, počas stredoškolského štúdia v súbore Lučenec a v skupine Kokava a vysokoškolské časy trávil vo folklórnom súbore Pedagóg a Lúčnica. V roku 1958 sa stal profesionálnym tanečníkom Československého súboru piesní a tancov v Prahe, odkiaľ prišiel do Banskej Bystrice, aby svojím tanečným umením rozdával radosť v baletе DJGT. S týmto obdobím je spojené pôsobenie vo folklórnych súboroch Urpín v Banskej Bystrici a Marína vo Zvolene. Od roku 1970 až dodnes sa venuje súboru Partizán Biotika Slovenská Ľupča.

Igor Kovačovič vytvoril 94 choreografií. Autorsky pripravil 57 scénických programov pre Maticu slovenskú a viaceré scenáre televíznych filmov a rozhlasových relácií s folklórnou tematikou. Venoval sa aj publikačnej činnosti. Keďže pána Kovačoviča zlákala aj osvetová práca, dlhé roky pôsobil v banskobystričskom Krajskom osvetovom stredisku ako metodik, vedúci oddelenia a neskôr riaditeľ. V rokoch 1991-93 bol vedúcim oddelenia tanca Národného osvetového centra v Bratislave a od roku 1993 zastáva funkciu riaditeľa Domu Matice slovenskej v Banskej Bystrici. Okrem toho pôsobí aj vo viacerých matičných poradných orgánoch, expertných skupinách a nadáciách. Matica slovenská ako taká má v jeho živote naozaj významné miesto. V rokoch 1995-97 pôsobil ako riaditeľ Členského ústredia MS a od roku 1996 je jej podpredsedom.

Život tohto neúnavného človeka jasne odráža fakt, že všetko, do čoho sa pustí, robí naplno a vidno za ním kus statočnej práce. Za všetko azda najvýstižnejšie hovoria aspoň dve z množstva ocenení, ktoré za svoju činnosť získal. V roku 1985 to bol zápis do svetovej encyklopédie osobností American Biographical Institute USA a v roku 2003 zápis do celoeurópskej encyklopédie International Biographical Centre Cambridge - England „2000 vynikajúcich Európanov 21. storočia“. Igor Kovačovič sa k tomu vyjadruje veľmi skromne: „Sám neviem, komu mám za túto poctu poďakovať. Ale chápem ju ako poctu Európy a sveta nielen pre mňa osobne, ale najmä pre Slovensko, jeho kultúru a tradície a to je zaväzujúce.“

Mgr. Zuzana Čemanová

ADAM FRANTIŠEK KOLLÁR
1718 - 1783

18. storočie v Európe je charakteristické významnými politickými, hospodárskymi, sociálnymi, kultúrnymi, náboženskými i národnostnými zmenami. Do tohto obdobia spadá život a činnosť Slováka Adama Františka Kollára.

Pochádzal zo starej sedliackej rodiny. Narodil sa v Terchovej, keď mal 5 rokov odišiel aj s rodičmi do Banskej Bystrice. V Banskej Bystrici začal chodiť na nižšie jezuitské gymnázium a na ďalšie štúdiá odišiel do Banskej Štiavnice. V Banskej Bystrici a Banskej Štiavnici sa naučil dobre po nemecky.

Na jeho život vplýval osobný lekár Márie Terézie Gerhard van Swieten. Ako prefekt cisárskej dvorskej knižnice si vybral A. F. Kollára za spolupracovníka - skriptora.

Poveril ho prednáškami z gréčtiny pre poslucháčov lekárskej fakulty vo Viedni. Roku 1758 sa stal prvým kustodom Cisárskej dvorskej knižnice.

Obdivuhodne rozsiahla bola historická, právnická, knižnícka, bibliografická a knihovedná činnosť A.F. Kollára. Po desaťročnej službe v knižnici, dosiahol druhú najvyššiu hodnosť, bol vymenovaný za prvého kustóda a táto funkcia sa považovala v kultúrnom živote za veľkú kariéru. 22.1.1774 dostáva funkciu riaditeľa Dvornej knižnice, ktorá bola spojená s hodnosťou dvorného radcu.

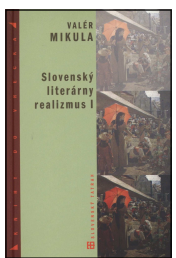
Kollárove zásluhy o rozvoj Dvornej knižnice jednoznačne vysoko hodnotia starší aj dnešní historici. Prvoradou úlohou A.F. Kollára sa stala akvizícia nových kníh a rozširovanie knižnice novými veľkými fondmi kníh a rukopisov, ktoré získali kúpou alebo darom, ďalej vyraďovanie a výmena duplikátov s domácimi i zahraničnými knižnicami. Aj organizácia konzervácie, obnovy a väzby kníh bola Kollárovou starosťou. Významné obohatenie, ale aj mnoho knižníckej práce predstavovali prírastky „jezuitík“, kníh a rukopisov zo zrušeného jezuitského rádu. Kollár sám posielal duplikáty z Palatiny do univerzitných knižníc, najmä vo Viedni a v Prahe, ale aj do viedenskej Akadémie výtvarných umení. Palatina sa stala významnou kultúrnou inštitúciou doma i v zahraničí.

Priekopnícku zásluhu má najmä v prerážaní cesty novým didaktickým metódam v pedagogike. A dvojnásobne to platí pre našu kultúrnu oblasť. Vyjdenie diela: „**O pôvode a nepretržitom užívaní zákonodarnej moci kráľov uhorských v cirkevných záležitostiach**“ znamenalo rozhodujúci obrat v jeho živote ako vedca – historika. Obrana poddaného ľudu proti vykorisťovaniu šľachtou a favorizovanie mešťanov ako ekonomicky progresívnych spoločenských skupín v dielach „**O patronátom práve**“ a „**O zákonodarnej moci**“ ho kvalifikujú ako pokrokového vedca – historika prinajmenej v stredoeurópskom kultúrnom kruhu.

Bol to človek húževnato pracovitý, vzdelaný a učený, vedec a organizátor vedy. Bol osvietencom zahľadeným do budúcnosti, ktorej v rôznych smeroch kliesnil cestu.

Zdenka Gondová

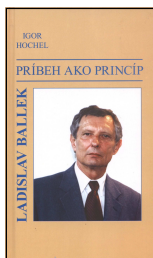
Výber z knižných novínok

Mikula, Valér
Slovenský literárny realizmus I.

Bratislava : Slovenský Tatran, 2005. 402 s.

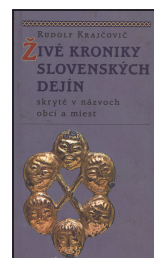
Slovenský literárny realizmus sa formoval v zložitých historických, spoločenských a kultúrnych podmienkach. Autor prvej časti pripravovanej trojzväzkovej publikácie, mapuje prechod od literárneho romantizmu k realizmu od jeho počiatkov. Do prvého zväzku zaradil tiež texty autorov, z ktorých smerovanie k realizmu jednoznačne vyplýva. Dôraz kladie na dve z troch línií postromantickej prózy, a to dokumentárno-objektívnu a humoristicko-krátkožánrovú, ktoré sa stali ťažiskom tejto publikácie.

Hocher, Igor
Príbeh ako princíp.

Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. 183 s.

Obdivuhodná je spisovateľova rozprávačská suverenita, s akou vždy znova dokáže vytvoriť koherentný celok zo zdanlivo inkoharentných prvkov. Estetický účinok sa okrem iného dosahuje práve postupným, neraz prekvapujúcim (miestami takmer na efekt vyrátaným), ale logickým usúvzťažnením veľkých a menších príbehov (odohrávajúcich sa simultánne, ale aj v odlišných časových súradniciach), postáv aj ich myšlienkových svetov.

Krajčovič, Rudolf
Živé kroniky slovenských dejín. Skryté v názvoch obcí a miest.

Bratislava : Literárne informačné centrum, 2005. 230 s.

Autor poskytuje možnosť vnoriť sa do našich dejín, zostúpiť k predchodcom, do našich veľkomoravských a stredovekých časov. Odhaľuje stopy po veľmožoch, panovníkoch i služobníkoch, ktoré po nich ostali ešte aj dnes v názvoch obcí a miest. Nemusi teda mýtizovať, môže sa oprieť o presné a nezvratné dôkazy, ktoré uchoval jazyk vo svojej pamäti.

Mgr. Darina Ničová

Running a Model American Corner

Správa zo zahraničnej služobnej cesty

Vo februári 2006 sa vo Viedni stretli koordinátori amerických kultúrnych a informačných centier *American Corner / InfoUSA* z viacerých krajín strednej a východnej Európy – Česka, Slovenska, Grécka, Srbska a Čiernej Hory, Maďarska – a z neeurópskych krajín ako Gruzínsko a Alžírsko s americkými lektormi na seminári usporiadanom International Regional Office – inštitúciou vlády USA.

Cieľom tohto seminára bolo zdokonaliť sa v riadení InfoUSA, zlepšiť vzájomnú spoluprácu s veľvyslanectvom, regionálnym centrom pre verejnú diplomáciu a jednotlivými americkými centrami. Takisto mal dať účastníkom možnosť a príležitosť bližšie sa oboznámiť s americkými realiami; naučiť sa viac o spoločnosti, politickej štruktúre, kultúre a hodnotách. Témy jednotlivých prednášok boli funkcia a misia American Corner / InfoUSA, partnerstvo a spolupráca na rôznych úrovniach, oboznámenie sa s prácou amerického veľvyslanectva a jeho sekcie verejných stykov, štruktúra americkej vlády a súdneho systému. Zaujímavé tiež boli informácie o programoch anglického jazyka (English Language Programs) a skúsenosti koordinátorov centier v Srbsku a v Košiciach, ktorí tiež vystúpili v úlohe lektorov. Druhú časť seminára tvorili prednášky, ktoré súviseli s prácou na internete. Toto bola samostatná kapitola prezentovaná odborníkom na túto problematiku, Ranom Hockom z USA. Počas celého trvania seminára však mali jeho účastníci možnosť oboznámiť sa s obsahom a orientáciou na užitočné web stránky inštitúcií, ktoré sa zúčastňujú na aktivitách

amerického centra a ktoré sú pre americké centrá dôležitými zdrojmi informácií. Seminár bol zorganizovaný na profesionálnej úrovni, ale zároveň vo veľmi priateľskom a neformálnom duchu. Bolo to ideálne spojenie pracovníkov inštitúcií americkej vlády a koordinátorov amerických centier, z ktorých každý mal svoje vlastné nápady a ambície. Niekoľkokrát sa zdôraznilo, že každé centrum má iné podmienky, iné tradície a inú cieľovú skupinu. Podľa toho by teda mali vyzerat' aj jeho ďalšie aktivity. Čo sa týka konkrétne ŠVK BB, ako vedecká knižnica máme veľmi dobré akademická zázemie, čo môžeme využiť pri budúcich aktivitách. Jedným takým zaujímavým bodom bola preto prednáška o jazykových špecialistoch a grantoch, o ktoré by bol záujem medzi vysokými školami.

Mgr. Katarína Marettová

**KNIŽNIČNÉ
NOVINY**

Nepredajné. Bezplatne šírené
v priestoroch ŠVK Banská Bystrica.

Občasník Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici

Hlavný redaktor: PhDr. Oľga Doktorová

Grafická úprava a sadzba: Ing. Erik Potocký

Registračné číslo KÚ: RT 2/2000. ISSN: 1335-6917

Vydáva a tlačí : Štátna vedecká knižnica v B. Bystrici

Mail: svkbb@svkbb.sk, www.svkbb.sk

27. - 31. marca 2006